

Stichting Arboretum voor en door vrijwilligers

door: Johan van Oosterhout

Vanaf de oprichting werken we als Stichting Arboretum Oudenbosch uitsluitend met vrijwilligers. Hun gezamenlijke inzet en brede variatie aan kennis heeft letterlijk en figuurlijk geleid tot de bloeiende botanische tuin die er nu ligt. Bezoekers van de tuin of bestuurders van andere botanische tuinen zijn veelal verbaasd of vol ongeloof als ze dit horen. Binnen de Nederlandse Vereniging van Botanische Tuinen, waar toch een twintigtal tuinen lid van is, werkt alleen Arboretum Oudenbosch zonder vaste, betaalde krachten.

“Vaste krachten” hebben we gelukkig wel, maar ze worden niet betaald. Vele maatschappelijke organisaties lukt het maar moeizaam om voldoende vrijwilligers te vinden om hun doelen te verwezenlijken. De acties van het Oranjefonds, waaronder NL Doet, beogen vooral ook het vrijwilligerswerk te promoten. Werken als vrijwilliger kan ook leuk en leerzaam zijn en energie opleveren, terwijl menigeen denkt dat het belastend is en dat het energie kost.

Wat maakt dat hier in Oudenbosch in vijfentwintig jaar een tuin is ingericht en in stand gehouden met uitsluitend vrijwilligers? Wat is de reden dat dit hier lukt en bij vele andere organisaties niet? Een vast en simpel recept is er niet voor. Ook het zoeken naar de kritische kenmerken voor het voortbestaan als volledige vrijwilligersorganisatie is niet eenvoudig. Kijkend naar de ontwikkeling in de tijd zijn er wel enkele kenmerken aan te wijzen die in onderlinge samenhang en ook afzonderlijk belangrijke bouwstenen zijn geweest voor onze vrijwilligersorganisatie.

Allereerst was er de passie en uitdaging bij de oprichters om dat wat het gemeentebestuur niet lukte, toch waar te maken. Dat én de onverzettelijkheid werkte inspirerend en werd mentaal eigendom van vele vrijwilligers die zich later aansloten. Vanaf het prille begin is daarmee het idee van ‘de vrijwillige medewerker als spil van de organisatie’ gecultiveerd. Niet alleen het idee, maar ook de beleving is steeds doorgegeven. Het denken en doen binnen de stichting zijn congruent met de beleving van de cultuur en zijn er op gericht om mensen te binden aan de doelen en activiteiten en aan elkaar.

Aan het uitgangspunt dat de stichting bij uitstek een vrijwilligersorganisatie is, is vanaf de oprichting heel strikt vastgehouden. Vrijwilligerswerk wordt gedefinieerd als: alle activiteiten die onverplicht, onbetaald en met enige regelmaat worden verricht voor het in stand houden van de botanische tuin en de daaraan gerelateerde doelen van de stichting. Onverplicht betekent niet ‘vrijblijvend’ want we maken afspraken over inhoud en regelmaat. Onbetaald betekent: Geen vergoedingen, behalve voor rechtstreeks voor de zaak aangekochte materialen?. Aan deze uitgangspunten wordt vastgehouden waardoor de cultuur van de ‘pure’ vrijwilligersorganisatie een eigen aantrekkingskracht of -zo men wil- romantiek genereert.

De visie op het vrijwilligerswerk en de positie van de vrijwilliger is in de loop van de jaren gegroeid en steeds doorvertaald naar het (samen-)werken en handelen binnen de organisatie. Het besef van het belang hiervan voor een organisatie die uitsluitend met vrijwilligers werkt, is de dessem voor een volwassen vrijwilligersorganisatie. Centraal in deze visie staat dat het erom gaat dat de vrijwilliger zich gekend voelt, zich bewust is van zijn of haar plaats binnen het geheel van de Stichting en de ruimte krijgt om zich te ontplooien. Dat biedt hem of haar de kans het beste uit zichzelf naar boven te halen. De ontplooiing, respectievelijk de vrijetijdsbesteding van de vrijwilliger gaan dan gelijk op met het realiseren van de doelen van de stichting.

Elke medewerker, ook de vrijwillige medewerker heeft behoefte aan duidelijkheid over de taak en rol die hij of zij

In ieder geval heeft vrijwilligerswerk voor velen een belangrijke sociale en recreatieve functie. Het samen werken aan een zaak verbindt mensen, geeft nieuwe inhoud aan het bestaan en vaak ook (werk-)plezier. Vooral als je hier pas bent komen wonen, alleen bent komen te staan, of even zonder werk bent, biedt vrijwilligerswerk vaak de welkome nieuwe kring van mensen om je heen. Op zich levert dit perspectief geen bijdrage aan het antwoord op de gestelde vraag, omdat het niet in het bijzonder geldt voor onze stichting, maar meer in het algemeen geldt het wel als argument om aan vrijwilligerswerk te gaan doen.

In het voorgaande zijn een aantal kenmerken en kenmerkende ontwikkelingen genoemd in een poging om het antwoord te geven op de vraag "Wat maakt het dat hier in

Vrijwilligers krijgen instructies voor de kindermiddag

heeft binnen het geheel van de organisatie. Het bestuur heeft in de afgelopen vijfentwintig jaar ingezien dat de organisatieontwikkeling gelijke tred moet houden met de groei van de activiteiten en het aantal vrijwillige medewerkers. Een duidelijk organisatie-model waarin de onderlinge "taakafbakening", "verwachtingen" en "verplichtingen" tussen de medewerkers onderling en tussen de medewerkers en de diverse geledingen [bestuur, werkgroepen] goed is geregeld, bevordert de betrokkenheid en deelname van de vrijwilligers. Ook de open informatie en communicatie over het beleid en de financiën dragen daar zeer aan bij. In 2009 zijn onze visie op, en uitgangspunten bij het werken met vrijwilligers op schrift gesteld louter om het gezamenlijke bewustzijn van de verantwoordelijkheden en de rechten en plichten met elkaar te delen.

Oudenbosch in vijfentwintig jaar een botanische tuin is ingericht en in stand gehouden met uitsluitend vrijwilligers?". Het is allesbehalve een uitputtende analyse. Dat was mijn opzet ook niet. De aspecten van organisatorische aard zijn voor de handliggend en gemakkelijk over te nemen. Het benoemen van de in dit verband als relevant aan te merken aspecten van cultuur en beleving is minder eenvoudig. Die elementen zitten echter wel het dichtst op de kern van het goede antwoord. Laten we niet vergeten dat ook enthousiasme, inspiratie, sfeer en motivatie binnen de groep van medewerkers van doorslaggevende betekenis zijn. Uiteindelijk ligt daar het antwoord op de vraag. Dat is wel zeker!

